

UDL

ESPECIAL MONOGRÀFIC, PARE LLABRÉS RAMIS

**REVISTA BIMESTRAL
DE LLUBÍ**
Suplement especial
Pare Joan Llabrés i Ramis

**EDITA:
ASSOCIACIÓ
CULTURAL UDOL**

Dipòsit legal: PM-235-1993

EQUIP DE REDACCIÓ:

Jaume Alomar Serra
Pere Calafat i Vich
Caterina Gelabert i Perelló
Biel Gelabert i Perelló
Esperança Llompart i Vanrell
Maria Antònia Molines
i Ramis
Xisca Munar i Ferrer
Xesc Perelló i Felani
Pere Planes i Martorell

FOTOGRAFIA:

Pere Planes i Martorell

HAN COL.LABORAT:

Fra Nicolau Sastre
Mateu Monserrat Pastor
Jaume Alzamora Bisbal
Miquel Jaume Campaner
Gabriel Janer Manila
J. Mascaró Passarius
Jordi Vallespir Soler

**ASSESSORAMENT
LINGÜÍSTIC:**

Sílvia Ribes i Nicolau

Imprimeix:

TIRRENA, S.A.

TEL: 55 52 12

C/ Pintor Joan Gris, nº 2
MANACOR

El pare Llabrés a Udol

Sr. Director de la revista llubiner UDOL:

Vaig rebre l'exemplar de la vostra i nostra revista, en la que hi incloueu un article meu, que vos va arribar de mans d'en Miquel Jaume, de Llubí, i que tinguéreu l'atenció d'incloure'l a l'UDOL. Em va agradar la vostra ocurrència. Gràcies per aquesta atenció.

En tenc un grapat més que he anat escrivint en els temps lliures, que són molts, ara que estic jubilat em sobra molt de temps. Si n'hi ha cap que vos agradi el podeu publicar. Teniu tots els drets que vos cedesc. Jo som llubiner i em sent llubiner. Dins les meves venes hi corre sang llubiner i amb molt de gust. A Llubí hi vaig passar la meva infantesa, i per Llubí donaria un ull de la cara, si fos precís.

Malgrat no vos conegui personalment tenc molt bones referències vostres i n'estic baves de la revista que duis entre mans, perquè em demostra l'amor que teniu pel nostre poble.

Moltes gràcies i en coses que sien bones, manau feines a vostre afm. i amic.

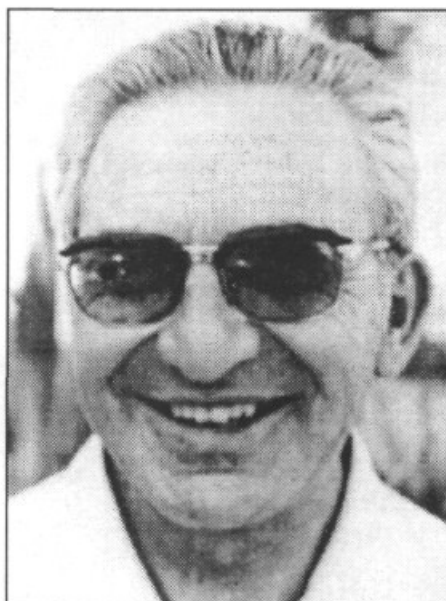
Pare Joan Llabrés Ramis, franciscà.

Fra Joan Llabrés Ramis, TOR

El dia 10 de gener de 1919, naixia a Llubí en Joan, fill de Bartomeu Llabrés Ramis i de Catalina Ramis Perelló. Era el més petit de quatre germanes. Després d'uns anys de costura al poble ingressà a La Porciúncula als 11 anys (1930). Vestí l'hàbit franciscà el 15 de juliol de 1934 i professà els primers vots el 5 de desembre de 1935. Va fer la professió solemne el dia 2 de desembre de 1941 a La Porciúncula. Rebé les diverses ordes sagrades que l'encaminaven cap al presbiterat a Ciutadella, Menorca. Igualment a Ciutadella, en mans del bisbe Mns. Bartomeu Pasqual, rebé l'Orde del ministeri sacerdotal dia 19 de desembre de 1943.

Va estudiar les Humanitats, La Filosofia i la Teologia al convent franciscà de La Porciúncula. De jove estudià, també, pintura amb D. Pere Barceló de Belles Arts. Participà directament a la "Guerra Civil Espanyola" al front nacional d'Extremadura. Als 20 anys, (1940) abans de ser ordenat sacerdot es va rompre les cames i quedà sense poder doblegar els genolls. En dispensa especial va poder ser ordenat sacerdot, encara que limitat en el seu apostolat, es va dedicar en cos i ànima a l'ensenyament. Especialment es dedicà a les Ciències Naturals, al Llatí sobre tot a l'Art i la Cultura. I dins l'art es va sentir captivat per les cultures més antigues. Arrel de les seves excavacions, estudis i investigacions dins el camp de l'Arqueologia, fundà el Museu de La Porciúncula l'any 1965, del que ha estat conservador i director fins al dia de la seva partida cap a Déu Pare. Recordem un breu paràgraf escrit per ell mateix: "I encara més amb la bullentor de la sang dins les venes, sentia la passió i l'amor per tot lo nostre, per les nostres arrels. I muntarem el Museu de La Porciúncula, que deixarem per als nostres hereus. Les futures generacions es cuidaran de ponderar el seu valor".

Va ser rector i superior del Seminari de La Porciúncula durant els trienis 1958-61 i 1961-64. A més de l'ensenyament, des dels anys 1943 i 1976 (43 anys) es dedicà a la direcció espiritual dels seminaristes. Des que es retirà de l'ensenyament s'ha dedicat més intensa-

Tot un adicte a l'arqueologia

ment a l'estudi i a les publicacions, com també a la conservació i manteniment del Museu. Des de l'any 1985 formava part de la Comissió d'Artesania de Balears de la Conselleria de Comerç i Indústria, com a assessor.

El desembre de l'any passat (1993) celebrà les noces d'or de la seva ordenació sacerdotal.

Aquests darrers mesos es va anar seiosament minvant la seva salut, essent hospitalitzat per dues vegades, amb problemes de cor i pulmons, fins que el Pare Déu l'ha volgut cridar a prop seu a la vigília de St. Francesc, dilluns dematí, dia 3, als 75 anys de vida, 59 de vida religiosa i 51 de ministeri sacerdotal.

Com a **escriptor**, a més de molts d'articles i estudis a la premsa i a revistes, té una quinzena de llibres publicats. Destaquem uns quants:

Bibliografia.

1950. * "Pequeño devocionario del Seminarista Seráfico". La Porciúncula. Ciutat de Mallorca.

1955. * "PUNTOS". Breves insinuaciones para preparar, por la noche, la "meditación para mañana". La Porciúncula 1955. Pro manuscrito, 241 pags.

1962. * "La Porciúncula". Organo del Seminario Seráfico de la T.O.R. de S. Francisco. Suplemento de "El Heraldo de Cristo". De enero de 1962 a junio de 1963. 16 números.

1968. * "S'APERITIU". Orgue d'humor fratern i casolà, que sona i que sonarà sempre que tengui vent a ses manxes. Per a llegir-se durant un bon dinar de companyerisme. Pastat, enforat i cuit a La Pla.- Llabrés (1968-72). Aquest petit butlletí era traduït al castellà amb el nom de "Sobremesa. Boletín interconventual de noticias. Provincia Española de la T.O.R."

1972. * "Una vida a l'hora zero". Nocions d'Endocrinologia i de Genètica. Assaig de divulgació científica. (Suplement destinat als alumnes del curs cinquè de Ciències Naturals del Batxillerat). Col·legi-Seminari La Porciúncula - Ciutat 1972. Fols 103 (pro manuscrit).

1973. * "La Necrópolis del Primer Bronce Mallorquín de Ca Na Vidriera". Palma de Mallorca. (Colec.: Estudis Monogràfics del Museu de La Porciúncula, 1). Ciutat de Mallorca 1973. Treball guardonat per la Fundació William J. Bryant. Publicat per a "Trabajos de Prehistoria". Madrid. Vol. 35/1978 / 337-370)

1975. * "Una Necrópolis rural de la Ciudad Romana de Pollentia, Mallorca, s. I de nuestra era y primeras décadas del II". (Colec.: Estudis Monogràfics del Museu de La Porciúncula, 2). Ciutat de Mallorca 1975.

1976. * "Aportación al estudio de la cerámica común postmedieval de Mallorca".

* "La nave tardo-romana del Cap Blanc, Mallorca, del s. III de nuestra era". (Colec.: Estudis Monogràfics del Museu de La Porciúncula, 3). Ciutat de Mallorca. Treball presentat en el V Congrés Internacional d'Arqueologia Submarina, celebrat a Lipari, Sicília.

1977. * "La ceràmica popular en Mallorca". (Colec.: Estudis Monogràfics del Museu de La Porciúncula, 4). Ciutat

de Mallorca 1977. (Ensayo sobre la Cerámica Común Mallorquina de los últimos cinco siglos).

* *"Els llums en la història de Mallorca, estudi sobre els diferents mitjans d'il·luminació emprats per les nostres cultures mediterrànies"*. (Colec.: Estudis Monogràfics del Museu de La Porciúncula, 5). Ciutat de Mallorca 1977.

1979. * *"Els nostres antics metal·lúrgics"*, a *"Els Vents del món"* de Pere Riutord. Agost 1979.

1980. * *"El pebre bord"*, a *Lluc*, nº 691/1980/ 53-54.

* *"Estampes del nostre Col·legi"* a la Revista Escolar *"La Porciúncula"*, 1980-83. I amb el títol *"Estampes de La Porciúncula"*, a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 18/ Dic. 1988.

1980-86. *"Els nostres Arts i Oficis d'antany"*. Vols. I - VII: Estudis Monogràfics del Museu de La Porciúncula. Ciutat de Mallorca. (En col.laboració amb Jordi Vallespir Soler, catedràtic de la U.I.B.):

* *Els nostres arts i oficis d'antany*. Vol I, en el que figuren els oficis: *De la mar, els Revetlers i els Menestrals del fang*. (Colec.: Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula, 6) 1980. Traduït a l'alemany.

* *Els nostres arts i oficis d'antany*. Vol II, en el que es descriuen els oficis: *De la pell i del cuir, del calçat, de les fibres i dels teixits, i del vestit*. (Colec.: Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula, 7). 1981.

* *Els nostres arts i oficis d'antany*. Vol. III, que tracta dels Oficis: *De l'alimentació, hostatge i il·luminació i calefacció*. (Colec.: Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula, 8). 1982

* *Els nostres arts i oficis d'antany*. Vol. IV, on s'estudien les feines *Del camp, la ramaderia i la caça*. (Colec.: Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula, 9). 1983.

* *Els nostres arts i oficis d'antany*. Vol. V, on es tracta dels *Menestrals i artesans de la pedra, de la fusta, ferro i similars, paper i vidre*. (Colec.: Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula, 10). 1984.

* *Els nostres arts i oficis d'antany*. Vol VI, dedicat al *Comerç, al transport i als menestrals de la seca*. (Colec.: Estu-

Podem veure dos grans germans.

dis monogràfics del Museu de La Porciúncula, 11). 1985.

* *Els nostres arts i oficis d'antany*, Vol VII, en el que s'estudien els temes *Salut i malaltia, vida i mort, servicis personals i a domicili, altres oficis i arts secretes*. (Colec.: Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula, 12). 1986.

1971-81. *Treballs entregats al *"Diario de Mallorca"*: *Pescador (I) i (II); Pirates i Corsaris; Sella i Baster; -Entreviu- a J. Llabrés i J. Vallespir sobre l'obra: "Els Arts i Oficis d'antany"; Els Adobadors de Pells; Els Balladors (I), (II) i (III) (Cfr. Els Cossiers de Montuiri, LLUC, 1978, nº 682, 26 (68); Els Xeremiers; Els Sonadors; Els Terrissers; Els Gerrers; Els Ollers; Siureller.*

1982. * *"Guía de la Artesanía de Baleares"*. Ministeri d'Indústria i Energia i Consell General Interinsular de Balcars. Palma de Mallorca 1982. 227 pags.

* *"Nomenclatura de la nostra ceràmica popular"* a *Revista LLUC*, nº 704 / jul.-ag./ 1982/ 3-6.

* *"Els santets"* a *Revista LLUC*, nº 704/ Jul-Ago./ 1982/ 21-22

1983. * *"Una necròpolis romana de AGER POLLENTINUS"*. Estudio de los materiales, I. Sa Portella. Excavacions 1957-1963. Pollentia, 3, 1983, pp. 303-365. En col.laboració amb A. Arribas Palau.

* *"... Temps enrere"* a la Revista Es-

colar *"La Porciúncula"*, 1983-84. I a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, Nº 16/ Nov. 1988; nº 17/ dic. 1988; nº 19/ 1989.

1984. * *"Guia del Museu de La Porciúncula"*. Traduïda al castellà, anglès, francès i alemany.

* *"La Artesanía en Baleares"* en *"Artesanías en España"*. Ministerio de Industria y Energía. Madrid 1984. Págs. 73-92.

1985. * *Entrades de diverses veus per a l'"Enciclopèdia de Mallorca"*: *Bauzà Gayà, Antoni; Cabot Rosselló, Salvador; Caldentey Vidal, Joan; Caldentey Vidal, Miquel; Cerdà Colom, Pere Joan; Colom Mateu, Miquel; Fornés Femenies, Francesc; FRANCISCANS DE LA T.O.R.; Garí Jaume, Llorenç; Genester Serra, Rafel; Ginard Bauzà, Rafel; HEDALDO DE CRISTO, el; Llabrés Ramis, Joan; Mateu Estarelles, Gregori; Nicolau Roig, Damià, PORCIÚNCULA, LA; Salvà Salvà, Bartomeu; Rigo Cañelles, Arnau; Ripoll Salvà, Antoni; Tous Gayà, Miquel; Vidal Monserrat, Miquel.*

1988. * *"La nostra platja"*, a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 8/ Jul. 1988 i nº 9/ Agost 1988.

* *"El carrilet de s'Arenal"*, a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 10/ sept. 1988.

* *"El Foner Baleàric"*, a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 16/ Nov. 1988; nº 17/ Dic. 1988.

1989. * *"El darrer cureller"* a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 22/ 1989.

* *"Herbolari"*, a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 26/ 1989.

* *"El tramvia i el dirigible"*, a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 30/ 1989.

* *"Rudiments de la nostra llengua"*. Col.laboració a la revista mensual de *s'Unió de s'Arenal*. Des del núm. 31, de novembre de 1989, al núm. 46, de febrer de 1991.

* *"Els Pil·lariners regalen a la Parròquia una imatge del seu Patró, Sant Francesc"*, a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 31/ nov. 1989/ 24-25.

1990. * *"Estimem i respectem la natura"* a *S'UNIÓ DE S'ARENAL*, nº 40/ Agost 1990 (Editorial)

* *"Peixeters"*, a *S'UNIÓ DE S'ARE-*

Sa Baldufa

NAL, nº 41/ Sept. 1990.

* "Els nostres infants", a S'UNIÓ DE S'ARENAL, nº 42/ Oct. 1990 (Editorial).

* "Estimem els nostres vellets", a S'UNIÓ DE S'ARENAL, nº 43/ Nov. 1990 (Editorial)

* "Ferrocarriler (I)", a S'UNIÓ DE S'ARENAL, nº 44/ Dic. 1990.

1991. * "Un 'calvàrium' excepcional", a S'UNIÓ DE S'ARENAL, nº 44/ Gener 1991.

"Refransys i dites populars". Col.laboració a la revista mensual S'Unió de s'Arenal. Des del núm. 47, de març de 1991, al núm. 63, de juliol de 1992.

1993. * "Pregó per les festes de Sant Feliu de Llubí". Pronunciat a l'Església parroquial de Sant Feliu de Llubí dia 1 d'agost de 1993.

1994. * "Facècies d'un allot pucer". Autobiografia amb estampes literàries. Començats a publicat a les Revistes S'Unió de s'Arenal i UDOL de Llubí, aquest any. Publicats una dotzena i escrits uns quaranta, per tant més de la meitat inèdits.

*"La Porciúncula, historia viva de s'Arenal". Pregó per les festes de Sant Cristòfol de s'Arenal. Llegit a l'Església parroquial de Ntra. Sra. de la Lactància de s'Arenal, juliol de 1994. Presentació de D. Mateu Monserrat Pastor, tinent de batle d'educació i cultura de Lluçmajor.

En aquesta relació manquen algunes col.laboracions als diaris i revistes de Mallorca sobre cultura popular, arqueologia, artesanía, història... Entre els inèdits és digne de destacar el tom VIII de *Els nostres Arts i Oficis d'antany* en que se recolleix la definició d'un miler d'oficis i l'índex de l'obra completa.

PREMIS

*1973: Premi "Luis R. Amorós" concedit per la Societat Arqueològica Lul.liana, de la Fundació William J. Bryant.

*1990: La Ràdio Popular - COPE- li atorgà de la "P" de **Populars 90** (26 Nov. 1990)

A Fra Joan Llabrés i Ramis, li hem d'agrair i lloar els seus talents com a investigador, estudiós de l'art, escriptor de la llengua mallorquina i amant de la nostra cultura autòctona. És digne de lloança l'exemple de paciència i resignació amb que va dur la creu del sofriment, com també, volem destacar el seu esperit religiós i franciscà en que ajudà a molts de futurs frares i sacerdots a donar les seves primeres passes cap a la vida religiosa i ministerial.

El dia 5 d'octubre, a l'església franciscana de Ntra. Sra. dels Àngels de La Porciúncula es celebrà l'Eucaristia-funeral en el seu sufragi. Presidí Fra Antoni J. Roldán, vicari provincial, acompanyat de nombrosos sacerdots concelebrants, religiosos, familiars, amics i coneguts de Fra Joan Llabrés i Ramis, tor.

Al cel sia.

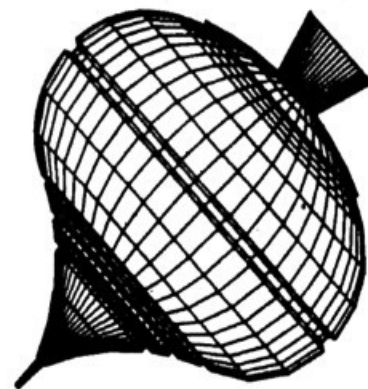
Fra Nicolau Sastre, tor.

Quan vaig complir els quatre anys o abans, ma mare em dugué a ca les Monges, per a començar la costura. Amb un have-ro nou, ben emmidonat i planxat, jo no em trobava dins el meu cosset de tanta alegria. Allà les bones monges franciscanes, amb cura i atencions de mare, es cuidaven dels menuts estudiants, que ocupàvem el temps pintant esborranys, aprenint les lletres de l'abecedari, jugant i cantant. Quina paciència la d'aquelles monges, que ens ensenyaren les primeres lletres.

A l'arribar als set anys me canviaren d'escenari i vaig ingressar a l'escola pública de Llubí baix la direcció de Don Ramón Martínez Piqueros, que per a mi i molts d'altres fou un bon mestre. Malgrat de ser foraster parlava molt bé el mallorquí i som molts els que n'estam orgullosos d'ell per lo bé que ens va ensenyar. Del cor em va sortir un esplai ample i profund, quan vaig veure impresa una làpida de marbre a un dels carrers de la vila, en agraïment a la bona feina feta entre el jovent del poble. Ben merescuda aquesta pòstuma distinció a un dels homes il.lustres que tenguérem a Llubí. A ell dec les primeres lletres, que vaig aprendre en la meva infantesa.

Però no tot era estudiar i llegir. Matemàtiques, Gramàtica castellana, Història, Geografia, Dibuix i Caligrafia, de tot ens ensenyava aquell bon Mestre. Però també ens sobrava temps per a jugar en el pati com al carrer abans d'obrir l'escola.

Jo duia entre cella i cella una baldufa. Molts dels meus companys en tenien. I jo perquè no n'havia de tenir una? A

ca nostra dins el rebost hi teníem una xícara de test on hi havia quatre doberets: tot ferro o millor *calderilla*. De plata no n'hi hagué mai, érem de família pobra i de plata em vérem poca.

Un dia, ben decidit, me'n vaig dur deu céntims -una peça grossa, perquè era el preu de la baldufa. Al capdamunt del carrer de l'escola hi havia una tenda o botiga, Ca'n Madó Bet-Maria, i allà vaig anar a comprar-la. Era el lloc més avinent. Jo tot content perquè ja tenia una baldufa com els altres.

Han passat un munt d'anys i encara no m'ho he sabut explicar. A la mestressa de la botiga li mancà temps per anar a dir-ho a ma mare, tenint en compte que ca nostra està a l'altre cap del poble. Lo cert és que ma mare, quan vaig entrar a ca nostra, a So'n Ramis, me va demanar noves de la baldufa. Ja n'estava ben enterada. Manco mal que no ho prengué malament i com a càstic me prohibí sortir a jugar al carrer com els altres dies. I fin i tot me digué: No ho diré a ton pare. Una mare és una mare!

Joan Llabrés Ramis

Presentació del pregoner de les festes de Sant Cristòfol 1994

El pòrtic de les tradicionals i populars festes de Sant Cristòfol es torna a vestir de solemnitat amb la celebració del pregó, que enguany és l'onzè.

Un esplet de personalitats amb un ventall de temes, si un interessant l'altre també, han aconseguit formar un fons documental amb una extensa i variada bibliografia de s'Arenal que abans no tenia i que mai no hauria tengut si no hagués estat per aquests pregons.

Amb el seu temari hem tengut ocasió de conèixer i també estimar un poc més s'Arenal, ja que les coses i les persones com més es coneixen més s'estimen.

El pregó és la convidada a la festa que s'aprofita per fer palès algun aspecte de l'entorn i es converteix en una peça clau de la mateixa festa. Avui, tal volta més que mai, quan el tràfec ens ofega i les preocupacions ens envolten, les festes del poble són un ver motiu de retrobament, i no sols de les persones, sinó també d'afectes, tradicions i amistats entre la gent de tota classe i condició, i són, així mateix, un mitjà per participar i compartir gaubances i esplai.

Enguany ha tocat fer aquest onzè, pregó, per bona llei, a una personalitat eficient i estimada de tothom. Ell ha trepitjat, ha cavat i escorcollat per tot l'entorn arenaler, i ha aconseguit, tros a tros, bastir un monument-museu, testimoni de la nostra multiseccular cultura.

Endut per l'amor al que és nostrat, ha volgut també deixar constància escrita d'uns interessants retalls de les nostres tradicions, i tota aquesta feina, està envoltada de la més genuïna humilitat franciscana. És el pare Joan Llabrés Ramis, de la Porciúncula.

En ell concorren quatre facetes que posen de relleu la seva personalitat científica i literària:

1. El professor, 43 anys com a professor del col·legi-seminari franciscà de la Porciúncula, amb qui vaig tenir ocasió de compartir tasques escolars durant alguns anys, i on també fou superior de la comunitat, el disposen per dur a terme la seva missió com a vertader artesà de la pedagogia en la formació d'un alumnat amb capacitat i eficiència.

2. L'arqueòleg. Diligent investigador de tot el cabal del

nostre passat amb les seves exploracions directes i de primera mà, ha bastit un dels museus d'arqueologia, etnologia i numismàtica més importants de Mallorca, el qual, enmig d'aquest corrent turístic de la zona, constitueix un vertader pol de cultura admirat i aplaudit per nadius i forans.

3. L'autor d'*Els nostres arts i oficis d'antany*. Enciclopèdia obra que recull aquest tresor del treball artesà dels nostres avantpassats que avui ja no existeix engolit pel temps i la història, i que restaria per sempre dins l'oblit si no fos per autors de la sensibilitat del P. Joan Llabrés, que el redescobreix i l'ofereix a les noves generacions com a base de la nostra tradicional cultura en la seva evolució.

4. Publicista. Un bon nombre de monografies sobre temes d'arqueologia i ceràmica, com també estudis sobre la nostra llengua i refranys populars, arrodoneixen la seva obra com a autor.

No són suficients aquestes petites pinzellades per definir i presentar la personalitat del nostre pregoner, puix que podríem omplir fulls i més fulls i esmerçar hores enumerant obres, fets i mèrits del P. Joan Llabrés, però crec que sí són una petita semblança demostrativa dels seus quefers.

Aquests quatre aspectes vénen a ser com a baules que tanquen un cercle on la vida, l'afecció, el treball i la constància, junts amb la seva vocació religiosa franciscana, han forjat una personalitat que mereix tota la nostra admiració i agraïment.

Escoltem, doncs, el pregó, però no el pregoner, puix que poderoses causes impedeixen que pugui ser entre nosaltres. Però mitjançant el lector, en Tomeu Sbert Barceló, que sabrà trametre'ns la seva saba, gaudirem d'un text i un tema de rellevant importància per al nostre Arenal.

Cal agrair al P. Joan Llabrés que el seu pregó enriqueixi aquest fons bibliogràfic i documental que ja té s'Arenal, format per tots aquests pregons. Potser hi faltava el d'avui.

Mateu Monserrat Pastor
Juliol de 1994.

Pregó de les festes de Sant Cristòfol Patró de S'Arenal

*Molt Honorables Autoritats,
 Benvolguts amics arenalers.*

Enguany m'ha tocat a mi pagar els plats de la festa. Els meus amics, En Jaume Alzamora i En Tomeu Sbert m'han demanat tantes vegades, que fes el pregó de les festes arenalenques, que enguany he estat empegueït de dir-los que no. L'amistat que m'uneix a ells m'ha fet tombar el coll.

Sé que bastants de vosaltres em coneixeu. Per si de cas he cregut oportú fer la autopresentació amb tota senzillesa i germanor. Som el P. Joan Llabrés i Ramis, nat a Llubí, l'any 1919 i resident a La Porciúncula, des de fa 64 anys. Per lo tant em sent arenaler perquè La Porciúncula pertany a S'Arenal, com tots sabeu. Per tant em consider un dels veterans del poble.

Vos puc afegir que gairebé casi vaig néixer dins un favar puix

que fins a mitja hora abans, ma mare, amb un estol de jornaleres, estreçava faves a una de les nostres finques, per cert ran de la via del tren, entre S'Empalme i Sineu. En un moment donat, la meua mare s'acostà a la padrina i li digué a cau d'orella:

- Mu mare, la cosa s'acosta i me n'hauria d'anar a ca nostra i no sé si hi arribaré a temps.

- Au idò, li digué sa mare, la padrina Apolònia, jo t'acompanyaré, no vui que te'n vagis tota sola. I girant-se a les jornaleres els digué. I voltros, dones en passar es vagonet d'ets obrers d'es tren, aplegau ses eines i cap a Llubí manca gent, perquè a noltros mos ha sortit una feineta.

I prengueren el bobiot cap al poble a peu, com és de suposar. Camina caminaràs i cap envant te faràs. Feien hora per llego. I a la fi arribaren a ca nostra. La tia Catalina, veïnada nostra, falaguera com una titina, corregué a cercar la comare que en un tres i un no-res ja fou a ca nostra. La cosa no pogué anar millor. Quan les jornaleres tornaren de la feina, passaren per ca nostra, ja que era el camí obligat i jo ja havia nat.

- Vaja, una feina més bona que tenfeu. Quin infant més garrít, digueren elles. Pareix un angelet!

Ma mare bé, jo beníssim i el meu pare tot baves. I és que les mares d'antany eren fortes, valentes, tallades de lluna i de bon llenyam. La meua infantesa fou semblant a la dels altres al.lots del poble. A l'edat corresponent vaig ana a costura a les monges franciscanes i més tardet ja vaig ingressar a l'escola pública, on vaig aprendre les primeres lletres.

Als 10 anys vaig venir a La Porciúncula, era l'any 30, on ja hi tenia el meu germà, En Toni, que també és franciscà i que ha exercit l'opostolat, com a Rector a New York, i ara es troba, també jubilat, a La Porciúncula.

Acabats els estudis de les Humanitats Clàssiques als setze anys vaig vestir l'hàbit franciscà i vaig començar els estudis pròpiament de la carrera sacerdotal. Un cop acabats els estudis i després de dir missa nova els superiors me destinaren a l'ensenyança a La Porciúncula mateixa, cosa a què vaig decidir-me per espai de 43 anys fins que m'arribà la jubilació, que és el certificat oficiós de què ja ets vell, que és quan tens més ganes de fer feina.

Les assignatures a què em vaig dedicar foren les Ciències Naturals, el Llatí i sobre tot a la Història de l'Art i de la Cultura. Aquesta darrera ciència m'hi vaig dedicar gairebé tot el temps. Em captivaven les

Ens deixa bocabadats amb el seu pregó.

nostres velles arrels: La cultura fenícia i púnica, la grega i la romana, la musulmana i naturalment també la catalana, que totes elles passaren per les Balears i les Illes de Pitissa i la Ofiussa noms les posaren els focs procedents de l'Anatòlia i que coneixem actualment amb el nom d'Eivissa i Formentera, que significaven *l'illa dels pins* i *l'illa de les serpents* respectivament. Totes elles ens deixaren la seva imprompta i de les que en som fills i hereus. I empesos per la passió de les nostres arrels vàrem muntar el Museu de La Porciúncula, que els nostres hereus podran valorar. Més encara, no satisfets ens posarem a escriure. Ja duc setze llibres publicats a més d'un caramull d'articles a la premsa.

Ja vos he dit al principi que vaig ingressar a La Porciúncula l'any 1930. I crec que estic en condicions de recordar-vos com era Ca'n Pastilla, la Platja i el mateix Arenal, vists amb els meus uis d'al.lot. Ja diu la nostra gent: *No vos fieu dels uis dels petits que tot ho venen*. I com a membre de La Porciúncula, he cregut escaient parlar-vos de la nostra història i de la història del nostre pinar que potser alguns de vosaltres ignoreu, perquè el nostre territori forma part viva de S'Arenal.

Crec que no hi serà de més recordar quins foren els primitius veïnats que tenguérem a La Porciúncula, l'any 1914 quan compràrem la nostra finca. Ran del camí que duu de La Porciúncula a Ses Cadenes, en ple pinar hi vivia un vell capità de navili, que feia la vida dins una cabina d'una nau, que ell mateix hi va muntar, més solitari que la una. Era poc topadís i fins i tot ni en sabíem el nom. Diu l'adagi popular: *No vos fieu de pedra rodona, de ca que no lladra ni d'homo roig*. I ell tenia els cabells rojos.

A poca distància i en el mateix pinar hi vivia - i encara hi ha la caseta, **Es Senyoret**, si bé el seu nom era Don Jeroni que havia estat cantant d'òpera barata. Duia la seva vida, arreglant els jardins i els ramelliers que li envoltaven la casa. Un dels nostres estudiants li va fer una glosada de la qual sols record la primera estrofa:

Es Senyoret
és un homonet
molt especial.
Està 'segudet
a un tabulet
dehora es portal.

La canyissada li clarejava ferm. Però era un bon home que sempre estava disposat a fer un favor i donar una mà a qui la necessitàs. Més tard comprà la finca l'Amo En Bernat Fred i ara és d'un dels seus hereus. L'amo En Bernat va treure l'arena de tota la seva finca, un grapat de quarterades, venent-la per a material de construcció, era més estret de l'abril. Sempre tenguérem un bon veïnatge.

I tirant cap al nord hi ha Ca'n Morei, que és un grup familiar de cases. Tots els que les habiten són germans o parents, amb qui sempre hem llescat el pa de la vertadera amistat. El fundador va ser l'Amo En Guillem *Es Municipalet*, perquè ocupà aquest càrrec un bon grapat d'anys. Era trencador de marès i va fer unes coves immenses, que darrerament serveixen com a barbacoa. La seva dona, Madò Martina, era de molt bona pasta. Tengueren un esplet de fills molt bons amics nostres.

Mirant cap a la tramuntana hi havia Ca's Porrerenc. El cap de la família era Mestre Pep porrerenc sempre amb la broma a la boca, més divertit que unes castanyetes. Es cuidava de ses seves terres. De molt bon caràcter, mai tengué cap enemic. Just feia mal al pa i a la sobrassada, ah, i al bòtil de vi. En guard un bon record.

El darrer veïnat era *Es Vecino*, així en castellà, que ocupava la finca que més tard es digué Ca'n Verdera. En temps enrera havia fet ses Amèriques i com que tenia quatre dobberets comprà aquestes sis quarterades. Volgué venir a La Porciúncula a presentar-se com a veïnat nou. *Ara serem vecinos* i com que no en sabíem ni mè ni perdiu, li diguérem *Es Vecino* així a seques.

I com que ve con l'anell al dit, vos ne contaré una que ens va passar fa una bona pila d'anys. A La Porciúncula entre altres hi vivíem el P. Carbonell que era Guillem i jo que som Joan. La festa la fèiem en dies consecutius, els 24 i 25 de juny, i la fèiem a mitja nit entre els dos dies. Aquell any

ens va passar per s'escudeller disparar dos coets un per cada sant, a la primera i a la darrera bataiada de les dotze de la nit, que és quan les festes s'ajunten.

Els coets eren de l'any anterior i crèiem que serien estantissos. Vàrem treure sort sobre quin dels dos personatges havia d'aguantar la canya del coet. Però no ens posàrem d'acord, i sucant el suc del cervell decidírem que lo millor era col·locar el coet damunt el seient de pedra i la respallera del mateix en el terrat de col·legi.

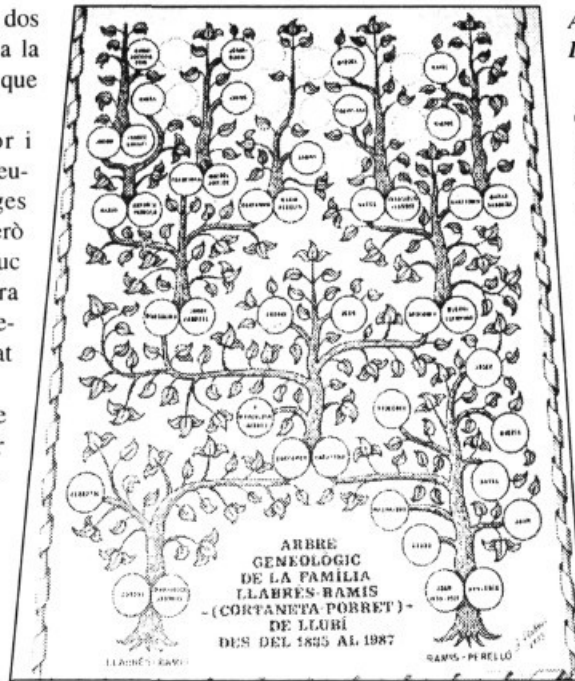
El P. Carbonell amb més ínfules que el primatxer de la Seu i amb el foguer amb la mà, esperava que sonàs la primera bataiada de les dotze. Arribà l'hora zero i calam foc a la metxa del coet que rompé en un torrent d'espores i de fum, com si fos l'actual Cap Canyaveral... Allò era una cosa mai vista. Però prengué tan malament que el coet no tengué altre lloc on anar a esclatar que damunt la sòl de *Ca's Vecino*. Allò va ser l'apocalipsi en petit, perquè era un coet de set trons, que produí una explosió tremebunda com podeu suposar.

L'amo que dormia tranquil·lament i més assustat que un cuc, tement un desembarc de turcs o altra cosa pitjor, pega bot del llit, s'abraona a l'escopeta de dos canons i en camieta sortí defora, mirà, cercà, trespàs tot el corral... Però tot de bades. Sols va trobar el ca que estava arrufat com un caragol davall la grípia del cavall. El segon coet, és clar, no ens atrevírem a pegarli foc.

S'Arenal, a primeries d'aquest segle, era un llocarró compost d'un grapat d'ambostes de cases mig escampades, on alguns llucmajorers benestants hi malpassaven unes poques setmanes a l'estiu.

En aquelles saons els nostres paratges eren gairebé solitaris i la platja un vertader desert. Materialment no hi havia ni camí ni carrera. No havia arribat encara la febre de banyar-se a les nostres aigües blaves i transparents. Mancaria encara un caramull d'anys per arribar les massives onades de cares rosses i de cabells daurats que, avui en dia, afamagades de sol i de iode, baixen del septentrió per tombar-se damunt les nostres arenas immaculades, per a torrar-s'hi talment gambes a la planxa. Llavors no. La naturalesa era totalment verge.

Al començament de la platja, si veníeu de Ciutat, hi trobàveu Ca'n Pastilla, que tenia una dotzena de cases o dues només. Però tot i essent pocs els veïns, els tramvies elèctrics hi descarregaven tres o quatre voltes al dia, uns escassos passatgers. La

platja era deserta i llarga, uns cinc quilòmetres. En ella sols hi havia tres cases. Una era Ses Fontanelles, la segona Ca'n Moner i la tercera... encara no hi era. Així de solitari era el nostre paratge.

Hem dit Ses Fontanelles, a la sortida de Ca'n Pastilla. I el nom li ve d'una fonteta d'aigua dolça que brollava d'entre unes penyes i que es perdia dins la mar i que actualment està coberta per l'asfalt de la carretera. Jo, d'al·lot, he tengué l'ocasió de beure'n i era aigua bona. El progrés l'ha coberta per a sempre.

No volem dir amb això que no s'hi veïés qualque persona banyant-se a la mar amb la vestimenta pròpia de l'època. Amb les clàssiques retxes blanques i blaves com les d'una zebra, d'un dit d'amplada, que sols deixaven al descobert la meitat del braços, el coll i dels genolls en avall. Amb un poc de bona sort podíeu trobar-vos amb alguns pagesos, quan havien acabat les messes, amb la bístia i el carro que entrava dins l'aigua fins que aquesta li arribava tai de la panxa. També les bísties tenen dret a rentar-se al manco una volta a l'any.

Corregueren els anys i l'evolució arribà també a la nostra terra. L'any 1933 es va fer la carretera, la subhasta de la qual guanyà Mestre Antoni Boleno, de Llucmajor, de llinatge Mut. I així pogueren ja edificar-se algunes de les cases de la primera línia. I la gent començà a aparèixer a la nostra platja sobre tot els diumenges d'estiu, tots ells de la nostra contrada, cercant refrescar-se en els rigors de la canícula.

Llavors, sense esperar ni un minut més, les nostres autoritats civils, sempre zeloses

Arbre geneològic de la família Llabrés-Ramis.

del bon orde i del bon nom programaren, a l'entrada de s'Arenal, més en concret a la banda dreta del Torrent dels Jueus, tres zones ben delimitades, vainades l'una de l'altra per als diferents usuaris de les nostres aigües jurisdiccionals. La primera estava reservada al sexe femení. Seguia en direcció cap a Ciutat la zona per als homes i a continuació venia la tercera que estava destinada... a les bísties(!). Així de separats els tres grups, amb el corresponent rètol, maldament les bísties no sapiguessin llegir.

Molt abans però de lo que estam dient, les dues poblacions esmentades- S'Arenal i Ca'n Pastilla-, molt abans de construir la carretera de què hem parlat, no hi havia ni fins i tot un mal camí. Però per salvar aquesta distància teníem **Es Carrilet de S'Arenal** d'un sol vagó, que va ser durant un munt d'anys una vertadera institució, que quan els alumnes de La Porciúncula havíem d'anar de vacances, els avisaven i l'enganxaven un segon vagó de remolc. El nostre carrilet feia el trajecte a una quinzena de metres de la mar i anava propulsat per un motor de benzina, que vos resplendia dins el cervell. Una dolça i suau tremolor us invadia les cames i el cos sencer, per fer més entretingut el viatge. Al cap i a la fi ho agrafeu perquè vos llevava la son i així podíeu admirar millor el paisatge i les meravelloses postes de sol.

Quan jo vaig venir l'any 30 per ingressar a La Porciúncula, no podeu imaginar-vos la profunda impressió que va invadir el meu cor, quan vaig veure la mar, de passat Ca'n Pastilla. Allò era immens i mai vist i vaig dir a mon pare:

- Mun pare, i això què és tanta d'aigo?
- Això és la mar.
- Això és la mar? Quanta d'aigo...
- I si vessis sa que hi davall...!

Es Carrilet de s'Arenal era un trenet domèstic, pacífic i sense pretensions que amb greu dificultat mai sobrepassava els 40 per hora, malgrat que els majors d'edat creguessin que aquella velocitat vertiginosa era prou temerària, perquè corríem el perill d'esclafar-nos contra les primeres cases de S'Arenal. Cada dia vos hi podíeu trobar amb les mateixes cares. I com que ningú mai no tenia pressa ni d'anada ni de venguda, era prou comprensible que esparàssim a què hi fóssim tots.

Què tenia que veure si Madò Antonina no havia acabat de planxar-se les faldetes i

El pare Llabrés, 50 anys de franciscà i 63 d'arenaler

Com m'agradaria avui tenir la fluidesa de ploma del bon escriptor o la melosa poesia en que converteix la seva prosa el nostre germà arenaler, el franciscà Pare Pere Joan Llabrés i Ramis. Però hauré de prescindir d'ambdues i treure forces de flaqueza per contar-vos avui amics, i d'una manera molt curteta el que pensam d'aquest llubiner afincat des de la seva infància a la nostra contrada.

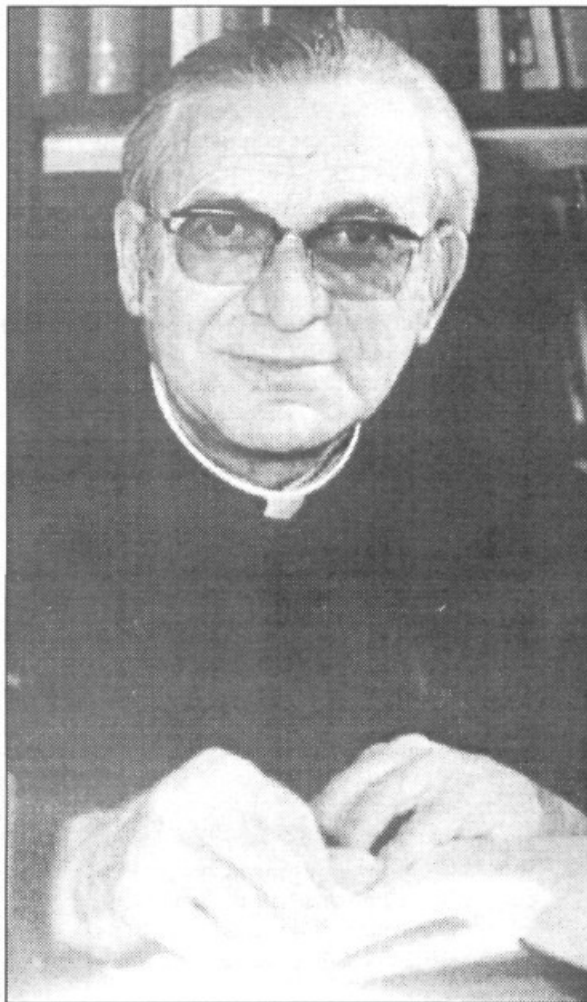
Per començar i malgrat ell arrufi les celles, creim i és obligació escampar-ho als quatre vents que per noltros el Pare Llabrés és una persona extraordinària. Un fora de sèrie per moltes coses de les quals, amb el vostre permís, n'analitzarem qualcuna.

No és que sia la persona més antiga del nostre poble, ni tampoc la de més edat, si bé du camí, bon camí, per optar un dia no massa lluny als dos títols, que només el temps, emperò, concedeix d'una manera totalment gratuïta.

El nostre personatge, la nostra figura que volem dur avui a les planes és un cos ple d'humilitat que vessa per tots els seus caires humanitat, perquè abans ha mamat de la doctrina del Sant d'Asís totes aquelles virtuts que solen tenir els qui vesteixen l'hàbit del nostre Pare Sant Francesc.

El nostre franciscà, hereu de frares de la mateixa orde i predecessor també d'altres del mateix col·lectiu religiós, el passat dia 19 de desembre va fer les noces d'or de la seva ordenació sacerdotal. Cinquanta anys d'una vida un tant variada, degut a la diversitat de la seva tasca en aquest mig segle.

Quan encara era un jovenet Déu el va voler provar i li va aturar el bon pas que duia. Segons diu ell mateix "el va travar curt com un cabritet". La seva tasca apostòlica va sofrir un canvi radical i es va entregar en cos i ànima a la docència, formant nous apòstols seguidors de Sant Francesc i també creant i enaltint l'espe-

Una vida dedicada a la cultura.

rit de tantíssims d'alumnes que per les seves aules passaren. Però, l'home inquiet, volent fer amb la seva intel·ligència lo que ses seves cametes trencades no li deixaven fer, es dedica a la recerca de les coses nostres estimades i recopila i cerca i tresca i treu a llum les costums mallorquines convertides per art i encant dels anys en nobles tradicions. I amb la seva curolla per donar als altres els coneixements que va adquirint trepitjant camins i carreranyes de pobles, possessions, llocs i demés indrets de la nostra roqueta, dona a llum multitud de treballs convertits en publicacions que enriqueixen tot lo nostrat.

I així neix el Museu de La Porciúncula, una vertadera joia, que fa només un parell de mesos varen tenir l'honor i la oportunitat de recórrer amb el Pare Llabrés, l'autor. I afloren també, com a fons ufanes que no poden aguantar més en la fosca, els 7 toms dels Nostres Arts i Oficis d'antany, quedant inèdit el vuitè i l'índex de tots. Una obra que ademés d'esser un tresor del coneixement de la manera de viure dels nostres padrins és una llepolia difícil d'igualar per la seva lectura, tal és la "poètica prosa" en que escriu l'estimat Pare Llabrés.

Perdonau-mos, benivolgut Pare Llabrés, si avui i aquí en aquest pobre treball no donam preferència a la notícia dels 50 anys de la vostra ordenació, que això tot sol ja és tema i motiu més suficient per sortir a les fulles de la nostra Revista que vos tant estimau. Però és que hem volgut resaltar la vostra gran tasca d'erudit, de científic, d'antropòleg, d'escriptor, de mestre que això i més sou vós Pare Pere Joan Llabrés. Pels qui feim s'Unió mereixeu Pare Llabrés esser nomenat persona il·lustre del nostre poble. I només per no esser-ho, poble em referesc, per no tenir Ajuntament propi, per dependre sempre, oh gran desgràcia, dels veïnats fa que el que si a Ciutat funciona la regiduria de cultura tal com pertoca, s'han d'interessar per aquell senzill franciscà i grans mèrits han rebut oficial reconeixença.

Permeteu-me amics de Llubi, que vos pregui que desperteu i que mireu si dins el vostre poble han nascut molts de nins amb els mèrits de tota mena que pot demostrar que té el vostre i nostre amic.

A una altra plana vos oferim alguns dels treballs que el Pare Joan Llabrés i Ramis, llubiner de naixement i arenaler d'adopció ha publicat.

Jaume Alzamora Bisbal.

Fins ara set volums, encara en falta un.

- *Funció i organització social
- *Descripció d'eines o instruments laborals.
- *Il·lustracions
- *Documentació històrica
- *Entrevista
- *Reflexió sobre la conducta humana.

Aquest esquema, encara que no el trobem plasmat a tots els capítols de tots els volums, és el que guia l'exposició meravellosament embastada per un estil fresc i planer que sovint té un aire de saborosa narració costumista.

Quant a l'orientació metodològica és digne d'esmentar la influència de Marcel Mauss (1872-1950) del qual el Pare Llabrés coneixia la *Introducció a l'Etnografia* (8). L'objecte mateix d'estudi escollit exigeix la visió global que Mauss postulava per a la recerca etnogràfica ja que els arts i els oficis d'antany són fets socials totals... que en certs casos posen en acció la totalitat de la societat i de les seves institucions... són fenòmens a la vegada jurídics, econòmics, religiosos i, fins i tot, estètics... (9) És lògic, per tant, que seguís les seves indicacions metodològiques:

L'observació superficial és perillosa. No hi ha que "creure". No hi ha que creure que se sap perquè s'ha vist; no hi ha que assumir cap prejudici moral. No hi ha

que astorar-se de res. Ni deixar-se endur per l'avorriment...

Hi ha que escollir els testimonis amb molta cura...

Hi ha que colleccionar i catalogar objectes. L'objecte és, en molts casos, la prova millor d'un fet social; un catàleg d'ormeigs màgics és, per exemple, un dels millors mitjans per elaborar una bona classificació de ritus...

Hi ha que intentar l'objectivitat en el relat i en l'observació mateixa. S'ha de dir "el que se sap, tot el que se sap i res més que el que se sap", evitant les hipòtesis històriques o de qualsevol altre tipus, que, a més de perilloses, són inútils...

No hi ha que descuidar cap detall...

S'ha d'estudiar la lexicografia, la relació entre els noms i els objectes, els fenòmens jurídics...

En relatar els fets observats s'ha de cercar la claredat i la sobrietat".

L'etnohistòria de *Els nostres arts i oficis d'antany* respon a l'ideal renaixentista d'un poble que se recobra a si mateix tot recobrant la seva llengua i la seva cultura. L'objectiu és salvar, en la mesura en què sigui possible, l'immens i ric patrimoni perdut o a punt de desaparèixer per a sempre, que constitueix la història de l'artesanía i l'organització social dels oficis. En

aquest sentit se retorna a la nostàlgia romàntica de l'objecte que caracteritza l'obra de l'Arxiduc, però aquest sentiment se conjuga amb la voluntat de cercar en la cultura material, en la vida econòmica i la tecnologia, l'espiritualitat col·lectiva mallorquina. L'estudi de la cultura material amb aquest plantejament, que és un altre punt de contacte amb l'antropòleg francès Marcel Mauss, semblava destinat a ser duit a terme per un marxista. Que el realitzà, però, fou un frare franciscà que va viure els anys de la infantesa com un al·lot pucer que sabia des de sempre que de la feina, sempre de la feina, surt el profit i l'alegria.

1. Trias Mercant, S. Una historia de la antropologia balear. Ed. Boixareu Universitaria. Barcelona. 1992.

2. Trias. Op. cit. pàg. 43.

3. El P. Llabrés ha estat un dels millors coneixedors de la ceràmica antiga i moderna de Mallorca com demostren els seus estudis *Aportación al estudio de la cerámica común postmedieval de Mallorca* (1976) i *La cerámica popular en Mallorca. Aportación al estudio de la misma en los últimos cinco siglos* (1977).

4. Cf. Llabrés. Els llums en la història de Mallorca (1977)

5. Veure J. Llabrés. Guia del Museu de La Porciúncula. Palma de Mallorca. 1984. Traduïda al castellà, anglès, francès i alemany.

6. Els manuscrits del Pare Llabrés es troben just al costat dels del Pare Ginard a l'arxiu de La Porciúncula a cura de Fra Nicolau Sastre, que fa una labor encomiable de conservació del llegat artístic i literari dels franciscans.

7. La etnohistòria és una branca de l'antropologia que té l'objectiu de reconstruir la història de la cultura a partir de materials etnogràfics, arqueològics i documentals.

8. Mauss, M. *Introducción a la Etnografía*. Ed. Istmo. Madrid 1971.

9. Marcel Mauss. "Essai sur le don", a *Sociologie et Anthropologie*. PUF, París, 1960.

10. Mauss. *Introducción...* pp. 15-17.

Miquel Jaume i Campaner.

In memoriam

He llegit just ara les memòries del temps de la infantesa que el P. Joan Llabrés va escriure i publicar en forma de breus capítols a les pàgines d'aquesta revista. Les he tornat a llegir des de la distància fatídica que ens ha traçat la Mort. Crec que, en algun moment, quan tot just començava a publicar-les, n'hi vaig fer un comentari: li vaig dir que valia la pena que les continuàs, que em recordaven les proses de "La minyonia d'un infant orat" de Ll. Riber. No sé si les meves paraules li serviren d'estímul; però m'agradaria haver contribuït a la creació d'un text que m'encanta: l'esplèndida història d'una infantesa rústega i austera, abeurada d'una llacor entranyable: la llengua del poble, el bell catalanesc de Llubí.

Però no solament la llengua és de Llubí, també ho és l'escenari sobre el qual "l'al.lot pucer" viu la seva facècia, ho són els camps i els marges, els arbres, els camins, la festa.

Ens explica que l'infant de qui ens parla "era el caganiu de la barquera", que el seu naixement quasi "s'esdevingué dins un farar", que "les mares d'antany eren fortes, valentes i tallades de lluna", que "de temps immemorial, els fruits naturals i espontanis de la naturalesa, que el propietari no sembla ni conra, són de domini públic..."

És una veu que ens parla dels paisatges que configuraren la seva infantesa: els raïms que penjaven del parral de can Demés "talment els salmons de l'església", "sa Canastreta" on féu el primer pecat: un pecat petit, el pecat de fumar d'amagat, els jocs amb la baldufa, els camins vells, el campanar, els lledoners d'es Born, es Socost... Perquè el paisatge no solament és un tros de mapa, un territori. També pot ser un color, l'ombra d'un pi, el record d'una posta de sol, un torrent que s'alça, el perfume de la terra després de la pluja.

En la memòria del P. Joan Llabrés s'hi ajunten totes aquestes memòries. Però no són altra cosa més que l'expressió de l'amor que sentia pel seu poble. Un amor que manifestava a través d'un paisatge i unes atmosferes que li tenien el cor robat.

Gabriel Janer Manila
Llubí, hivern de 1994.

Darrer premi que obtingué: "El premi popular".

El P. Joan Llabrés Ramis: un home irrepètible

El P. Joan Llabrés Ramis no sols fou un religiós de profunda espiritualitat i fe, sinó un etnòleg eminent, un arqueòleg perspicaç, documentat i feiner; i també un escriptor infatigable sobre arqueologia i folklore de Mallorca.

Mai no podrem agrair-li prou tota una vida -la seva-, consagrada a Déu i a la cultura del seu país -el nostre-.

El poble mallorquí, amb la seva mort ha perdut una de les seves personalitats més rellevants i carismàtiques, més singulars i irrepètibles.

Com a prova tenim dues -entre moltes- grans realitzacions del P. Joan Llabrés Ramis. Una és la sèrie de set volums "Els nostres arts i oficis d'antany", en col·laboració amb Jordi Vallespir Soler, una obra caudal, un pou sense fons del tema de l'enunciat, del que és la més important aportació documental.

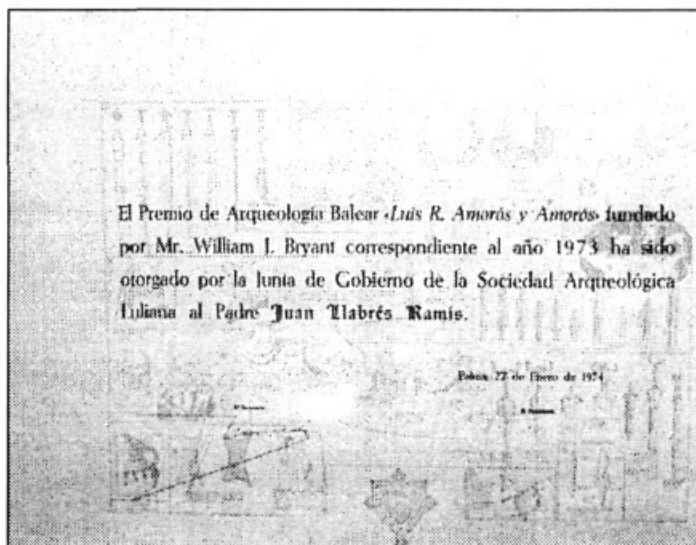
La segona gran realització del P. Llabrés és la fundació del Museu Arqueològic, Etnològic i Numismàtic de la Porciúncula, on hi ha arreplegat molts materials testimonis de la nostra cultura i del nostre passat.

Fundació que anava aparellada amb les seves excavacions arqueològiques, modèliques en tots els sentits, de les que són prova esplèndida, les que va fer a Ca na Vidriera (Palma) i a s'Albufera d'Alcúdia.

Per altra part, el seu llibre "La cerámica popular en Mallorca. Aportación al estudio de la misma en los últimos cinco siglos" y "Els llums en la història de Mallorca", són, "su credencial para pasar al parnaso de los inmortales", com s'ha dit. Jamai un premi d'arqueologia com el "Lluís R. Amorós" que li concedí en 1973 **The William J. Bryant Foundation** havia estat tan merescut.

Però per damunt de tot, en la meua modesta opinió, sobre la seva saviesa com a arqueòleg i com a etnòleg, està la seva senzillesa, la seva bonhomia, la seva humilitat que el fan digne deixeble de Sant Francesc d'Asís i amic insubstituïble i per a sempre recordat amb afecte, respecte i admiració.

J. Mascaró Passarius
De les Reals Acadèmies de la Història i de Belles Arts.

Premi d'Arqueologia Balear "Lluís R. Amorós y Amorós":

AJUNTAMENT DE LLUBÍ

L'AJUNTAMENT DE LLUBÍ
US DESITJA

UN FELIÇ 1995

Consell Insular de Mallorca

*El Consell Insular de
Mallorca desitja als
Donants de Sang tota la
pau i felicitat per a
aquestes festes de Nadal,
així com un any 1995 ple
de vida, germanor i
solidaritat, agraïnt a la
Germandat la seva intensa
i desinteressada activitat
al llarg de 1994.*

Molt d'anys. de tot cor

**GERMANDAT DE
DONANTS DE SANG
DE MALLORCA**

De les manualitats... al coneixement de la natura i...

Fa molt temps ja que existeix a Llubí el club d'Esplai encara que en els seus inicis no s'anomenà així les activitats i els objectius eren els mateixos: que l'Esplai es consolidà més tard. Però ara, en els nostres dies, els nins i nines demanen altres coses. Les manualitats que es feien a l'Esplai ara es fan a l'escola amb els mestres; els nins ja no volen estar tancats a una sala fent el que fan de dilluns a divendres. Així doncs l'esplai ha de canviar i s'ha d'adaptar a les noves necessitats dels fills d'una societat cada vegada més complexa. De tota aquesta problemàtica i de les arrels de l'esplai ens parlarem l'altre dia tots els joves que componen el grup de monitors del Club d'Esplai de Llubí.

Primer de tot parlarem amb els monitors més veterans, que quan eren petits veieren el naixement del Club d'Esplai que ara porten endavant. En Damià Perelló, en Pere Planes, en Jaume Alomar foren de les primeres generacions que pogueren gaudir d'un temps de lleure que a l'hora els educava per a la tolerància, la no violència, el respecte cap als altres, a conèixer la natura que els envoltava... Els nins d'aquells anys tenien una educació molt estricta, encara sota el règim del General Franco. Era impensable fer coses divertides, com les manualitats que es fan ara, en temps de classe. Així doncs, l'objectiu de l'Esplai era clar, els nins havien de divertir-se.

Després de tots aquests anys encara existeix i té molta força el Club d'Esplai. Llubí fou un dels primers pobles on es començaren a realitzar activitats d'aquest tipus i la primera trobada dels primers esplais que començaren a sorgir també es va fer a Llubí. Després es va formar el G.D.E.M. que tenia una certa llibertat a l'hora de realitzar activitats per als nins ja que és un club regit per l'Església.

Deixant de banda el que era l'Esplai els monitors ens parlarem de la problemàtica de l'Esplai a les acaballes del segle XX. Aquest any s'han proposat fer un canvi dins la dinàmica del Club. Tot el que es faci s'ha de fer perquè als nins els agrada i per educar-los dins l'àmbit rural i en els costums per-

Quin fred!, estrenyeu el culet

duts del nostre poble.

El Club d'Esplai d'aquest any està format per més de cinquanta al.lots i onze monitors. Ells són Damià Perelló, Miquel Cladera, Francesc Perelló, Bel Bergas, Caterina Gelabert, Jaume Alomar, Pere Planes, Maria Hugueta, Toni Gelabert, Andreu Pericàs i Pere Bergas. A més també hi ha tres al.lotes (Paula Guardiola, Xisca Bergas i Catalina Vidal) que els ajuden i que en propers cursos seran monitors. Aquest curs serà diferent als d'altres anys; es faran més excursions, acampades, sortides a les rodalies del poble, gincanes... i no tots els dissabtes es podan fer activitats, sovint només es podran fer cada

ELECTRO ALOMAR

Muntatges elèctrics • Assessoria Tècnica

Carretera de Valldemossa,8 • Tel. 20 09 12 • 07010 CIUTAT

Estan contents, són monitors molt juganers

periències dels nins.

L'objectiu bàsic del Club d'Esplai queda doncs ben definit. S'ha d'ensenyar al nin a compartir i a conviure amb els altres essent tolerant i solidari, estimant la natura, conèixer el seu medi cultural i natural... i tot això amb activitats i experiències divertides.

En els primers mesos d'aquest "nou esplai" ja s'ha organitzat una acampada, diverses sortides, una gincana per fer-los conèixer les possessions que ens envolten... Tenen preparada una cançó per presentar-la a la "Mostra de cançó infantil" d'aquest any, organitzada pel G.D.E.M., i a més estan pensant en fer un festival per les festes de Sant Feliu. Els pares també jugaran un paper important en el nou model d'Esplai. Només ens cal encoratjar a aquests joves perquè segueixin amb aquesta gran tasca i recordar als nins que encara es poden apuntar al Club d'Esplai, la matrícula és oberta.

Esperança Llompart i Vanrell
Mª Antònia Molines i Ramis

quinze dies.

Molta gent es demana quin tipus de gratificació rep el monitor fent aquesta tasca per als nins del poble. Segons tots la millor gratificació és veure que s'ho passen bé, que aprenen a apreciar les coses més senzilles i els vells jocs a què jugaven els nostres avis i ara romanen en l'oblit. Si al nin li agrada tornarà cada dissabte a l'Esplai amb ganes de fer coses i ells es sentiran molt ben recompensats. Sovint la feina del monitor no és gens agraïda i no es pensa en les hores de treball que suposa mantenir un Esplai en plena activitat. Has de saber captar l'atenció del nin i ésser un amic més.

El perill més gran que hi ha és que les activitats escolars desfassin totalment la funció bàsica de l'Esplai i per això s'han fet algunes activitats en conjunt i es procurarà no repetir les ex-

Dur un Esplai endavant suposa moltes hores de feina i dedicació, no només són les dues hores del dissabte.

Els nins dels nostres dies ja no es diverteixen fent el que es feia a l'Esplai fa vint anys

TINTORERIA - RENTADURIA

TOT BEN NET

Mercat des Tennis

Juan Crespí, 13

Local 4

Tel. 45 48 98

Los Geranios

Sta. Catalina de Siena

Local 10

Tel. 71 38 74

PALMA DE MALLORCA

TAXI - LLUBÍ

52 24 61

52 21 30

MOVIL

(908)

53 36 80

C/. Sta. Margalida, 16
LLUBÍ

L'aventura inoblidable

Com en altres anys per aquestes dates, alguns membres del G.E.L.I. (Grup Espeleològic Llubí) hem tornat a emprendre una excursió-aventura fora de la nostra illa.

En la part alta de la conca del riu Esera, en la vall de Benasc es troba el massís de la Maladeta, el més destacat dels Pirineus. El conjunt de les seves grans glaceres, els seus imponents pics, els seus llacs salvatges i a més, els seus complicats barrancs formen el millor quadre dels Pirineus. En destaca el Pic Aneto, el més alt dels Pirineus amb 3404 metres, d'ample cim i vertents escarpades de roques granítiques.

Per pujar-hi té diferents rutes i nosaltres ens vàrem inclinar per la seva cara Nord. En la part més alta del riu Esera, on acaba la carretera, hi ha una zona d'acampada controlada; és aquí on s'inicia la nostra aventura.

Després de muntar les tendes de campanya per passar la nit vàrem anar a visitar la cascada i el forau d'Aiguallut; es tracta d'una depressió en forma d'olla a la qual es precipiten després d'una espectacular cascada les aigües procedents de les glaceres de l'Aneto i de part del massís de la Maladeta amb la particularitat que les aigües recorren per un riu subterrani d'uns 4 km. i reapareixen en els anomenats Güells del Joucu a la Vall d'Aran.

Pel matí ben prest ens preparam per la nostra pujada. El nostre primer objectiu era arribar al refugi de la Renclosa situat a 2.140 m. sobre el nivell del mar i ja des d'allà envestir el fort rost de roques granítiques cap a l'anomenat Portilló inferior del cim de la Renclosa a 2.761 m. des d'on es té una formidable vista del cim de l'Aneto i de la seva glacera. Duim unes quatre hores de dur camí ascendent per la qual cosa decidim que és un bon moment per berenar. Després d'un merescut descans iniciem la marxa cap al Portilló superior (2850 m.); una vegada superat, recorrem paral·lelament a l'extensa glacera no sense abans equipar les botes amb grampons per caminar amb seguretat damunt del gel ja que la inclinació és molt accentuada.

Quan arribem al més alt de la glacera, la creuem en diagonal i pujam cap al coll de Corona de 3198 m. Primer per un empinat rost de neu i després per un tartera tant o més empinada, arribem al conegut i temut pas de Mahoma, una cresta horitzontal d'uns 30 m. de longitud, formada per grans blocs de pedra, amb una impressionant caiguda vertical a tots dos costats.

Sense cap dubte un dels llocs més exposats de tota la pujada, encara que fàcil de superar amb una corda que proporciona cert alivi psicològic. Finalment, el cim del pic Aneto (3.404 m.), on hi ha una gran creu d'alumini col·locada pel Centre Ex-

cursionista de Catalunya i una columna amb una imatge de la Verge col·locada per muntanyencs aragonesos, així com diverses plaques i adhesius de diferents classes i, des d'ara, un adhesiu de la Coordinadora en Defensa de les aigües de Sa Marineta.

Després de menjar i d'un bon descans, iniciem el descens que en un principi fou ràpid, ja que amb l'ajuda d'un impermeable disposat a manera de trineu, descendírem en uns minuts tota la rampa de neu que tants d'esforços ens costà de pujar. Després travessàrem la glacera amb els grampons i piolets i subjectats amb una corda a la cintura, ja que la zona per on decidírem baixar era plena d'esclotxes, havent d'anar alerta de no caure-hi, ja que poden arribar a tenir desenes de metres de profunditat.

Així i tot, després de trepitjar una d'aquestes esclotxes coberta de neu, el cap de la cordada hi caigué encara que sense majors conseqüències que una nafra a la mà per mor d'un dels grampons.

Superada la glacera, arribàrem al Portilló superior i des d'allà, en forta baixada, al refugi de la Renclosa; ja només ens restava mitja hora de baixada fins a la zona d'acampada.

Foren quasi dotze hores de camí i esforç marcats per un sol radiant que

en passar per la glacera, amb el reflex de la neu, fou com si haguéssim estat a la platja amb la cara al sol durant tot el dia. Fou una aventura inoblidable que qualque dia esperem repetir.

Eren quatre, on és el quart.

Grup Espelo Llubí

més

blanca

lavanderia

Avinguda San Vicenç
Muro
Tel. i Fax: 86 00 65

Los Astros

Ens caldria recordar que entre els anys 60-70 a Mallorca hi va haver una explosió de grups musicals que marcaren una època important, malgrat fessin versions de grups nacionals i internacionals.

A l'any 68 en el nostre poble es reuniren uns quants amics amb motivacions musicals; això va fer que es pogués formar un grup conegut com els "Astros". Aquest nom va sorgir un vespre quan seien davall un taronger on parlaven dels seus somnis musicals. Aquest grup estava format per en Toni Figuerola (vocalista), en Xisco "de can Vell" (contrabaix), en Guillem "de Corbera" (bateria), Tòfol "Troguet" (guitarra) i Tomeu "Molinera" (teclats).

La primera vegada que varen sortir públicament va ésser damunt el "palco" de sa plaça de Llubí, l'any 69 per les festes de Sant Feliu. Això es pogué realitzar, perquè el grup que tocava els deixà els instruments. Aquesta nit de verbena fou l'empenta per poder seguir la seva trajectòria.

Un factor important va ésser l'acceptació que tengueren de tot el poble, encara que ja tenien un bon nombre de fans, que assistien als seus assatjos que es feien a la portassa d'en Tòfol Roselló. La sort que tengueren és que en aquells moments hi havia molta demanda pel "boom" turístic. Això els ajudà a què poguessin comprar els instruments

Ostres! Los Astros.

necessaris i poder tenir millor qualitat musical.

A part de les seves actuacions en els llocs turístics com el "Cortijo" on els pagaven 500 pta. per nit, i on es divertien molt, cosa molt important per ells; diversió, risc, aventures, etc..., també tingueren l'oportunitat de tocar a la sala Rex. Aleshores era un lloc on actuaven

importants músics com en Julio Iglesias, Camilo Sesto, etc.

El seu tipus de música eren versions del Pop-Comercial, nacional i internacional. L'única cançó seva era un "paso doble" escrita pel seu professor de música Alfonso Vázquez.

A causa del naixement de tants de grups musicals la televisió va fer un programa musical presentat per n'Alfredo Amestoi. El "manager" dels "Astros" era en Pep (Cabo) que va enviar una maqueta i varen ser seleccionats per anar al programa. Va ésser un dia de festa per a tot el poble.

L'altra cara de la moneda varen ésser les dificultats que tingueren a causa de què alguns estudiaven i altres treballaven. Els pares no els feien costat en les seves ambicions com a grup, trobaven que eren massa joves. Això va fer que no durassin tot el temps que els hagués agradat a tots els seguidors.

Aquest grup podria ser un exemple per fer reflexionar i donar ànims a tots els joves amb ganes de fer activitats musicals o de qualsevol caire artístic.

Endavant amb les vostres ambicions!

Xisca Munar.

C/. Plaça de la Carretera nº1 - Llubí - Tel. 85 70 19

Entrevista a dos juvenils

L'equip de juvenils ha començat la temporada bastant malament, molts dels jugadors que varen començar ja no hi juguen, molts d'altres han sofert algunes lesions durant la temporada, hi ha partits que només han pogut ser dotze, això sumat a la inexperiència dels jugadors que són molt joves i no havien jugat mai són els principals problemes que es troben aquests jugadors i entrenadors.

Hem volgut fer unes quantes preguntes a dos dels jugadors més veterans de l'equip i que l'any passat ja jugaven i saben de què va la cosa i les diferències amb l'any passat.

Són en Joan Pons Bauçà i en Biel Perelló Bennassar.

-Quines diferències trobau de l'equip d'enguany respecte al de l'any passat?

Joan Pons (JP): Enguany hi ha més dedicació, però l'any passat mirant els jugadors un per un hi havia més qualitat.

Biel Perelló (BP): La plantilla d'enguany és més inexper-ta però s'ho pren més seriosament i té més ganes de jugar.

-I respecte als equips contraris?

JP: Segons jo molt poques, trob que hi ha un poc més de categoria.

BP: Suposant que jugam a una categoria més alta són més regulars, no hi ha tanta diferència.

-Hi ha bon ambient entre la plantilla?. I entre la plantilla i els dos entrenadors?

JP: És bastant bo llevat d'alguna discussió a causa de l'orgull d'alguns. Està bastant bé però podria ser millor.

BP: L'ambient que hi ha entre els jugadors és bo, som company encara que a vegades no ho pareixi. Entre els entrenadors també hi ha bona relació.

-Què trobau que falta a l'equip i que és el que li sobra?

JP: Li falta experiència i un poc més de qualitat. De sobrar-li no li sobra res, bé, sí, un poc menys de vida nocturna.

BP: No sobra res. I què ens manca?, posats a demanar un Laudrup, un Nadal...

-Són molt durs els entrenaments i quantes vegades entrenau per setmana?

JP: Els entrenaments són bastant fluïxos, qualche vegada quan te'n vas a casa pareix que no has entrenat. Entrenam dues vegades per setmana.

BP: Entrenam dues vegades per setmana, i a vegades hi ha qualche entrenament que surt del normal.

-Trobau que ve molt poca gent a veure-us?

JP: Si hi ha vegades que ens pensam que jugam a fora camp.

BP: Crec que la majoria del poble no en fa cas del que passa al futbol i més els diumenges al matí.

-Com trobau que podríeu rendir més als partits, o sigui quins són els factors que influeixen els diumenges en els partits?

JP: Podríem, rendir més si estàssem més forts i fóssim tots els diumenges al partit i els dissabtes el vespre no sortíssem fins tan tard.

ORIGINAL BAR

EL SEU LLOC DE TROBADA AL PORT D'ALCUDIA I A PALMA

Vine!

Passeig Marítim, 27 - Tel. 45 45 69 - Palma - C/ Artà, 38 - Tel. 54 72 32 - Pt. Alcúdia

BP: Dormint més hores el vespre i anant a entrenar més vegades per setmana, però no som professionals.

-Creis que influeix no haver jugat mai?

JP: Moltíssim perquè hi ha vegades que no ens sabem col·locar ni al mig del camp.

BP: Crec que és el problema més gran d'aquest equip.

-Pot influir també que l'equip sigui molt jove i que hi hagi pocs jugadors de la temporada passada?

JP: Bastant, a causa de que ja ens començàvem a entendre i ara hem de començar de bell nou i sobre això hi recau la inexperiència dins el camp.

BP: El pas a la categoria juvenil provinent de cadet és molt fort. Els jugadors de la temporada passada no sabem aguantar la pilota, no la sabem tocar i ara hi ha jugadors que han passat directament a juvenil i ens trobam amb el mateix problema.

-Quina és la vostra posició al camp i de què vos agradaria jugar?

JP: Juc a darrera, de lliure i no la canviaria per cap altra posició.

BP: Solc jugar de davant encara que em seria igual jugar a qualsevol lloc del camp.

Una plantilla guanyadora

-Quin és el jugador que més vos agrada?

JP: Ara per ara no n'hi ha cap.

BP: Ara per ara no tenc cap ídol dins el futbol professional. I posats a triar diria a Laudrup.

Antoni Gelabert.

Resultats CDA Llubí

JUVENILS

30 d'octubre:

Llubí, 1 - J. Bunyola, 4
Gol: Antoni Tugores.

13 de novembre:

Espanya, 7 - Llubí, 0

20 de novembre:

Llubí, 0 - Felanitx, 1

4 de desembre:

S'Horta, 4 - Llubí, 0

11 de desembre:

Llubí, 1 - Santa Maria, 5
Gol: Andreu Huguet.

18 de desembre:

Xilvar, 9 - Llubí, 1
Gol: Biel Perelló.

TERCERA REGIONAL

30 d'octubre:

Llubí, 1 - Binissalem, 0
Gol: Xesc Torrens.

1 de novembre:

Llubí, 1 - Peguera, 1
Gol: Llorenç Lladrés (p)

6 de novembre:

Palmanyola, 4 - Llubí, 0

13 de novembre:

Llubí, 1 - Gènova, 3

20 de novembre:

Son Pizà, 0 - Llubí, 3

Gols: Biel Vidal, Llorenç Guardiola,

Damià Perelló.

27 de novembre:

Escolar, 5 - Llubí, 1

Gol: Biel Vidal.

4 de desembre:

Llubí, 0 - Beta, 0

11 de desembre:

Sóller, 0 - Llubí, 1

Gol: Llorenç Lladrés.

18 de desembre:

Llubí, 2 - Can Picafort, 0

Gols: Xesc Torrens, Antoni Gelabert.

EQUIP BENJAMÍ PENYA BLAUGRANA LLUBÍ

29 d'octubre:

Porreres, 13 - P.B.Llubí, 1

Gol: Tomeu Serra

5 de novembre:

P.B.Llubí, 0 - Campos, 10

12 de novembre:

Oímpic de Manacor, 0 - P.B. Llubí, 0

19 de novembre:

P.B. Llubí, 0 - APA Ramon Llull, 10

26 de novembre:

Montuïri, 9 - P.B. Llubí, 0

3 de desembre:

P.B. Llubí, 0 - J. Sallista, 14

10 de desembre:

S. Maria, 8 - P.B.Llubí, 0

17 de desembre:

Margaritense, 5 - P.B. Llubí, 1

Gol: Martí Amengual (p)

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

Centre Coordinador

NOVETATS EN VIDEO

-De la col.lecció "Habitat, los secretos de la naturaleza":

1.- Grandes construcciones, morfología y tipos de alas.

2.- Aves no voladoras, tipos de crías de pájaros.

3.- Picos de las aves, morfología, nidificación.

-Debat mèdic sobre els residus sòlids urbans de Mallorca.

-Matisse.

-Secretos y misterios del Titànic, Hindenburg.

-Seguint les passes d'Arlequí.

-Cultures antigues del Mediterrani (d'Egipte a Roma. L'imperi romà)

-Michael Jordan's

-Extra tarrestre.

-NO-DO. Uns historia pròxima.

-Nostradamus.

-De la col.lecció "Historia de los grandes mundiales":

1.- La explosión del fútbol.

2.- La explosión de la técnica.

3.- La explosión de la fuerza.

-Pelé "el rey". El verdadero "Fútbol Total".

-Col.lecció d'Art:

1.- Bechtold, Irriguible, Tur Costa.

2.- Cries & Whispers.

3.- Antoni Ribas (1845-1911)

-De la col.lecció "Tu cuerpo y el deporte:

1.- Musculatura, ritmo respiratorio.

2.- Sistema circulatorio, aumento del rendimiento.

3.- Aparato locomotor, dominio de reflejos.

-Biografia Josep Maria Llompart poeta.

-Miró

-Educació sexual:

-Pubertat i reproducció.

-Concepció i contracepció.

-Malalties venèries.

-Les eines:

-L'home i les eines

-Les eines i la tècnica.

-Les eines i les màquines.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

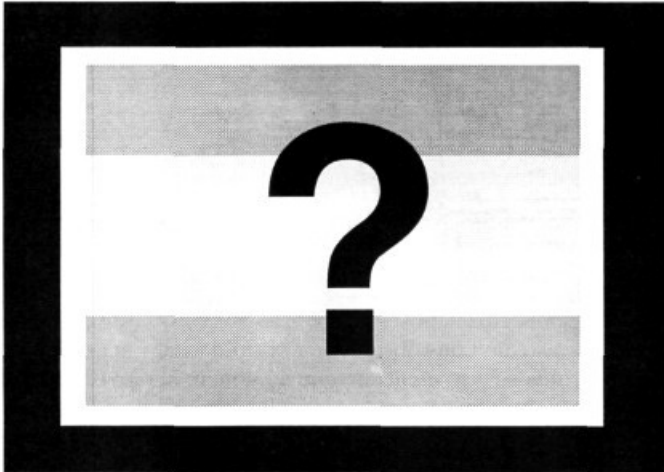

Embrolls

Projectarem la malèvola ràbia sobre els vanidosos retrogrades... Tanmateix no ens podem queixar.

*El record del tremolor de les velles i gastades vagonetes de tren segur que aquests darrers dies ens han vengut a la memòria.

La vella esperança es complirà, les dues vies paral·leles encoberaran la nostra ruralia per fer més a més la tornada a les nostres llars caloroses. És una promesa ambiciosa però realista que està a la volta de la cantonada, apressau-vos a comprar

el bonotren.

*UNA CRIDA ALS BRUTS: vosaltres homes i dones que embrutau la nostra contrada, no faceu que ens hàgim d'aver-gonyir del que és nostre. Dur botelles de vidre als contenidors pel reciclatge és un pas endavant, però deixar-les fora i enterra són dues passes enrera. Sou els responsables de l'olor putrefacta que es genera. Degotissos, pixades de ca, mosques, immundícies de microbis, colònies de bacteries, troços de vidre... Pensa en els vostres fills i en l'exemple que donau.

*Aquesta és una carta que vàrem rebre a la nostra secció. Nosaltres no necessàriament hem d'estar d'acord amb el seu contingut, però hem cregut oportú donar-la a conèixer: Senyor Uliana, som un grapat d'amics que hem seguit en delit i hem esperat entusiasmats a cada revista la vostra secció. Nosaltres creim que ha arribat l'hora de demanar o exigir

un canvi en les programacions televisives nadalenques. Estam cansats que any rera any ens empestessin amb pel·lícules sentimentals i ploraneres que encara que a vegades volen donar un cert missatge no fan més que emmascarar la realitat i donar falses esperances a joves com nosaltres. Entre altres coses perquè no som ni eixerits ni tenim un cos voluminós o atlètic, ens afaïtam i ens rentam un pic per setmana, ens fa peresa rentar-nos les dents, segur que mai se'ns apareixerà un pare Noel i no trobarem l'amor de les nostres vides fent coa a uns grans magatzems, en poques paraules som una espècie de fracassats pel que fa a les exigències de la societat. Per aquestes i altres coses que seria massa llarg exposar-les volem que es programin per la "tele", la caixa amiga, pel·lícules realistes i que no enganin la gent, ni creïn un món de fantasia que a la llarga pot esdevenir traumàtic. Amb rotunditat demanam que s'emetin telfilms tipus **Perros Callejeros**, o es repesi la sèrie del **Capità Enciam**. Gràcies.

*Amics i amigues, tots descendents d'un avant passat comú, no faceu mal bé els nostres boscs aquests dies de Nadal per engalarnar les vostres cases. Gaudir la natura no és empresonar-la. Abans que vos entri una dèria talla-arbres crònica calmau els nervis, una infusió apropiada o una troncada al cap són bon remei. Sortiu a la muntanya dia i nit, passejau amunt i avall sense descansar, llavors veureu que sou animals de ciutat i que aquell lloc no és el vostre, només aleshores sabreu que el lloc d'un pi tampoc és ca vostra. Reflexionau-ho, ells vos ho agrairan

...Almanco fóra bell no haver nat. Però existeix i calla.

També ho fóra morir, però no gosa.

I, cop en sec, ja al cim del desencant, s'adona que la bellesa és allí, just de cercar-la.

Miquel Àngel Riera.

Uliana Marx

Forn
Ca'n Ramon
 Carrer Sa Carretera, 49
 Tel. 52 21 77
LLUBI

TALLER MECÀNIC
JOAN ALOMAR
Reparacions en general. Venda de
Mobylettes, Vespes, Derbi, Puch,
bicicletes i cotxes.

 C/. Mª Perelló, s/n • Tel. 52 22 88 • LLUBI

Duros a quatre pessetes

Si durant tot l'any som convidats a comprar coses, hi ha un temps en què aquesta insistència es fa més pesada i marejadora. És ara, damunt les festes de Nadal i dels reis, quan són molts els qui intenten fer-nos el cuc de l'orella malalt amb propagandes i ofertes, amb tanta barra, que ens volen fer creure que ens donen duros a quatre pessetes fins arribar al sùmmum de vincular la nostra pròpia felicitat a la compra de tal o qual producte.

Molts de nosaltres, per no dir tots, proclamam la nostra llibertat i independència, i volem esser crítics enfront de moltes situacions i ideologies, i si no anam vius, quedam atrapats i embarriolats per aquestes veus de la sirena que ens engatassen amb els seus cants de felicitat falsa i efímera.

No hi ha dubte que necessitam coses i hem de comprar-les. No hi ha dubte que podem -i devem- satisfer alguns gusts, innecessaris si voleu, però lícits i humans. No hi ha dubte que els nostres nins han d'esperar amb il·lusió l'arribada dels Reis carregats de joguetes i presents. Tot això està molt bé, però d'aquí a oferir-nos la felicitat lligada al consumisme i a segons quines compres, hi va com de mi al rei.

Què vull dir amb tot això? En primer lloc que hem de ser crítics segons el sentit ple d'aquesta paraula, i així podríem parlar de porgar, triar, examinar, judicar, sospesar, etc. qualitats i defectes, pros i contres, de les idees, de les doctrines i opinions, de les persones i les seves paraules i actuacions; dit clar i llampant, seria no combregar amb rodes de molí. I això val en totes les situacions i circumstàncies de la vida: quan ens hem de decidir per una cosa o altra, quan escoltam els polítics, sien del signe que sien, quan llegim els diaris o revistes, quan miram la televisió, etc.

En segon lloc, això ens faria més lúcids i clarividents a l'hora de prendre una determinació i d'aquesta manera no aniríem amb el darrer que ens parla. Tenir en compte això és important ferm, precisament quan som bombardejats amb tants de caramells de paraules que ens vénen de tantes direccions que, si no anam vius ens embullam i perdem el nord, o prenim un camí equivocat o quedam mans fentes sense fer res per ningú.

I ara arribam a una urgent conseqüència: No podem no fer res. Dins una societat on hi ha tant de quefer, on n'hi ha tants d'ensenyorits que esperem que els ho donin tot fet, si som crítics i lúcids, serem conscients i ens posarem en feina.

Crítics, lúcids i conscients perquè no ens domini el consumisme i en canvi ens obriguem a la solidaritat i al compartir. Crítics, lúcids i conscients perquè no donem la raó -d'entrada- al qui cridi més fort o al qui més enlluerni amb discursos vans, o al qui tengui més poder, sinó que donem suport als qui, sia quin sia el lloc social que ocupen, realment s'afanyen treballant per al bé de la comunitat.

Crítics lúcids i conscients perquè no creguem, ningú se cregui, el millor i que ho fa tot bé, només pel fet de sortir damunt els diaris o perquè té la gent contenta donant-li tot quan desitja, sense destriar ni cercar les vertaderes conveniències comunitàries, sinó que són els millors aquells qui es posen al tall des de l'ombra i l'anonimat, sense cercar recompenses ni agraïments, i si al cas, per raó del càrrec, han de figurar i estar enmig, això no els posa una bena davant els ulls, sinó que els dóna coratge per entregar-se amb cos i ànima a les responsabilitats contretes i assumides per desig de la majoria.

Amics, perdonau-me si la cosa ha sortida llarga, però això volia dir i això dic.

Bones festes de Nadal i molts d'anys a tots!

Joan Rosselló i Vaquer.

es tragí

CONFECCIÓ • ESPORT • PERFUMERIA

Traginers, 1

LLUBÍ

Carnisseria Castell

Plaça de l'Església • Tel. 52 20 59 • Llubí

No hi estic d'acord

Per què no pot ser la llei
més justa i més igual?
Per què el nostre remei
és tan descomunal?

Per què no són iguals
americans i africans?
Per què som tan animals
nosaltres els humans?

Només vull la igualtat,
que canviï la realitat,
que hi hagi solidaritat,
i, si pot ser, llibertat.

Per què uns tenen tant
mentre altres van tirant?
Per què uns no tenen res
i els altres sempre més?

No hi puc estar d'acord
amb la violència i la mort.
Nosaltres en tenim de sort,
som un país del nord.

No estic d'acord amb la nació

que mana tota la Terra,
i diu quina és la guerra
que pot crear indignació.

Vull que seguem companys
per molts i molts d'anys,
que ens llevem la idea amarga
d'una enemistat tan llarga.

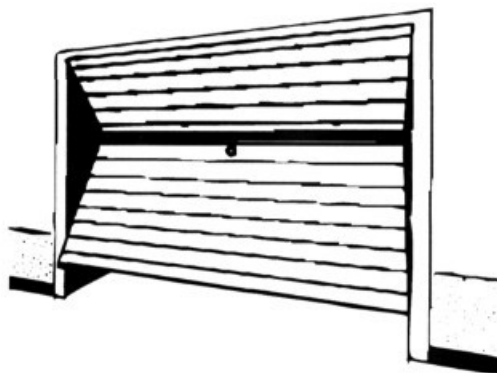
Tots tenim el dret de viure
sense por i sense fam.
Tots tenim el dret de riure.
Bo de fer, si ens respectam.

Tenim més cara que esquena
si no ens solidaritzam,
si tenim la butxaca plena
quan ells es moren de fam.

Les religions amb brutalitat
fan costat a la natalitat.
Primer de tot Déu i Alà,
com més nin morí més en nai-
xerà.

**Cristòfol Riera i Solé, tardor del 94, mentre
els països "desenvolupats" romanen
impassius davant les guerres d'Àfrica
(si no hi ha petroli no hi intervenen)
i la fam i la por controlen la població.**

PORTES BASCULANTS TUGORES

Manuals i automatitzades
Fusta nord, teka, PVC, xapa

Telèfon:

Taller: 52 24 14

Fax: 52 21 19

CREU, 114

LLUBÍ

ASSEGURANCES GENERALS
GABINET DE GESTIÓ EMPRESERIAL
Gesem Perelló & Cia, S.L.

Bisbe Llompart, 40 - INCA (Galeries Moli Vell)
Tel. 50 43 11 - Fax. 50 04 89
San Felio, 66 - LLUBÍ -Tel. 52 22 48

SUPER BALEAR, S.L.

N.I.F. B-07564610

SUPERMERCATS DISCOUNT

JAUME SUREDA ESTRANY
D.N.I. 41295317-J
AVDA. JAIME III, 37

OFICINA: TEL. 85 20 50 FAX. 85 20 50
Apt. Correus nº 6

07458 CAN PICAFORT
MALLORCA
Balears

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

Centre Coordinador

Biblioteca Pública de Llubí

Tel. 85 70 02

A la biblioteca hi ha un servei de préstec que permet endur-se'n llibres i tenir-los a casa durant 1 o 2 setmanes. Aquest servei és gratuït, només cal fer-se soci de la biblioteca, i per aixó has de portar una fotografia carnet.

HORARI:

De dilluns a divendres de les 18 a les 20 hores.
Darrer dissabte de cada més de les 10 a les 13 hores.

**Taller
de decoració
de capses
de cartró
(26 de novembre)**

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Porros al forn

Aquesta secció que iniciam de cuina no vol ésser una recopilació de receptes de plats dels nostres avis o de la nova cuina amb plats sofisticats i amb productes que difícilment trobarem a les botigues del nostre poble. La intenció és donar uns consells per ajudar a fer ús dels productes de la Mediterrània perquè segons està demostrat són els millors per a la nostra salut.

Per a l'elaboració d'aquesta primera recepta i d'altres, no especificaré el pes ni quantitats perquè la cuina o és una recepta química o matemàtica. Cadascú ha de tenir la seva pròpia iniciativa o idea per emprar els ingredients que més li agradin, les proporcions que cregui o posar els productes que més li convenguin.

Les verdures que són l'aliment més sa i recomanat seran les protagonistes d'aquest primer plat. Per donar-li un toc nostre les confitarem amb el millor embotit de la nostra Illa.

INGREDIENTS:

-Porros. Que una vegada nets escaldarem o farem pegar un petit bull.

-Bolets. Emprarem els que tinguem o poguem comprar com esclata-sangs, gírgoles, blaves, xampinyons, etc... Si són de consistència forta els courem un poquet, passats per la paella o un petit bull, si són més fluixos les hi posarem cruus.

-Tomàtiga. Farem una bona salsa amb gustet d'all, un xic de vi i un poc de llorer.

-Sobrassada. En posarem al gust de cadascú, uns rotllanes com si féssim coca dolça, tot un sostre si ens agrada molt o com si fos formatge ratllat. Si no vos agrada la sobrassada o no en podeu menjar podeu cobrir-lo amb pernil dolç o formatge. També podeu fer les dues coses a la vegada.

ELABORACIÓ

Dins d'una palangana que pugui anar al forn col·locarem un sostre de porros, després un de bolets, la salsa de tomàtiga per damunt i la sobrassada com a final. Teniu en compte que si la sobrassada és molt coenta, no vos heu de passar de coent amb la salsa. Posarem la palangana al forn encalientit prèviament entre 20 i 30 minuts.

**FERRERIA
BARTOMEU
PERELLÓ**

Sa Carretera, 40 - Tel.: 52 23 72 - LLUBÍ

**TALLER
CAN RIERA S.L.**

Taller mecànic
xapa i pintura

Servei públic de transports amb grua

Carrer de la carretera, 5

Tel. i Fax. 52 22 37

FOTOGRAFIA I VIDEO-CLUB

J O V E

C/ Traginers, 55
Telèfon 52 25 78
07430 LLUBÍ

**Perruqueria
Tomeu «Titina»**

Home - Dona

Plaça des Mercat, 11
Tel. 52 00 47

Sineu
Tancat els dilluns i divendres

La Fundació La Caixa ens ha enviat aquesta informació:

Patrimoni 2001

Reunir la informació fotogràfica i documental indispensable per a la creació d'un banc d'imatges, fàcilment accessible, sobre els béns naturals i culturals de la humanitat, és l'objectiu d'aquest projecte que neix promogut per la UNESCO i produït per la FUNDACIÓ "LA CAIXA" amb la col.laboració de l'Agència GAMMA.

PATRIMONI 2001 produirà col.leccions de fotografia d'alt rigor científic i qualitat estètica sobre els emplaçaments, els monuments, les obres d'art, etc., qualificats com a valor universal, d'acord bàsicament amb els béns inscrits a la Llista del Patrimoni Mundial Cultural i Natural de la UNESCO, sense perjudici, però, d'altres actuacions.

Els millors fotògrafs internacionals duen a terme en molts països missions fotogràfiques dirigides per experts reconeguts mundialment, els quals tenen al seu càrrec tant la investigació i l'assessorament històric i científic com la catalogació completa de les imatges obtingudes. És previst, més endavant, d'unificar la documentació històrica existent sobre cada tema, per a la qual cosa caldrà, a més, investigar els fons fotogràfics creats per professionals des dels inicis de la història de la fotografia.

Finalment, com a concreció d'aquest banc d'imatges i dades, es desenvoluparà un sistema i una moderna xarxa de difusió internacional que utilitzarà les tecnologies punta per a l'adquisició, l'emmagatzematge i la transmissió d'imatges.

La totalitat de les fotografies i els documents recollits, així com els elements d'identificació i d'informació científicament controlats que els acompanyaran, es digitalitzaran segons les tecnologies desenvolupades recentment per KODAK, que també col.labora en aquest projecte. Les dades seran accessibles des de tot arreu del món gràcies a la xarxa de telecomunicacions del tipus R.N.I.S. (Numeris), que preveu utilitzar enllaços via satèl.lit a través d'Image Directe-Group France Telecom, empresa col.laboradora amb la posada en funcionament d'aquesta xarxa.

Biblioteques, universitats, instituts d'investigació, agències de premsa, diaris, revistes especialitzades, canals de televisió i altres usuaris, podran disposar d'una documentació de gran qualitat per poder il.lustrar estudis o reportatges en

un moment en què les riqueses de la humanitat sovint són víctimes d'agressions per part de l'home i de la natura.

Antigua Guatemala

Antigua Guatemala es conserva com un meravellós exemple urbanístic dels assentaments colonials espanyols a Amèrica. La ciutat es va construir segons l'esquema ortogonal que imposaven les normes renaixentistes del segle XVI, disposant els carrers de nord a sud i d'est a oest partint de la plaça Major, espai que caracteritza les poblacions antigues. Aquest sistema també va ser utilitzat en els centres cerimonials de les ciutats maies: l'espai voltat pels edificis més importants que conformen el centre administratiu de la ciutat.

Pedro de Alvarado, tinent d'Hernán Cortés, va fundar la primera capital de Guatemala -amb el nom de Santiago- el 27 de juliol de 1524 en el centre cerimonial de la cort dels cakchiquels, denominat Iximché. Els continus sismes i inundacions que van afectar la ciutat al llarg dels segles XVI, XVII i XVIII van obligar, després de quasi tres centúries de contínues reconstruccions, a buscar un assentament millor.

No obstant això, Antigua Guatemala continua essent un lloc de cultura viva, on s'estableix una perfecta relació entre la ciutat històrica i un ambient natural ben conservat. El seu extens patrimoni monumental, amb quasi 50 complexos arquitectònics abandonats, amb esglésies, convents, col.legis, hospitals, la majoria en estat ruïnós, continua essent restaurat i conservat pels seus ciutadans, que mantenen viva la ciutat.

L'exposició que ara presentem, *Antigua Guatemala*, és una selecció de les fotografies obtingudes en la missió duta a terme l'any 1992 per Koldo Chamorro, amb l'assessorament de Víctor Sandoval, en aquesta ciutat centroamericana.

Foto Planas

Plaça de la Carretera, 7
Tel. 52 21 76 - Llubí

PERELLÓ AUTOESCUELA

Bisbe Llompart, 111 - Entlf.
Telèfon: 50 28 64
07300 INCA (MALLORCA)

CLASSES TEÒRIQUES I PRÀCTIQUES PER L'OBTENCIÓ
DEL CARNET DE:

AUTOBUS ARTICULAT
CAMIÓ
TURISME
MOTOCICLETA
CICLOMOTOR

PISTES PRÀCTIQUES
Ctra. Palma-Alcúdia
Km 25 INCA

MORIR PER SER CATALÀ

A Lluís Companys

Només dues hores falten
perquè sigui afusellat
i tot per una bandera
amb quatre barres de sang.

Ja sé que ens l'han prohibida
però és que no la puc amagar
i menys quan molts companys que estimava
van perdre la vida per fer-la onejar.

Mossèn, per què em confessa,
si jo no he fet cap mal,
Mossèn, si tornés a néixer,
un altre cop la tornaria a portar.

Doncs la meva senyera
no és un drap mal pintat,
és el cor d'una Pàtria
per la qual a molts homes han matat.

Només una hora falta;
que ràpida ha passat.
Companys, n'estic molt feliç
aviat us tornaré a trobar.

I la petita de casa, germana meva,
ja ni me n'havia recordat,
passarà molt de temps perquè ens tornem a
veure
però la meva sang no volgué venjar.

Que una bandera no es fa en un dia,
una bandera no es canvia per galons,
una bandera es porta molt endins
i per una bandera jo hauré mort.

I en aquesta muntanya de Montjuïc,
a quants hauran matat?
Mireu a terra, a les parets, a tots costats
i ho veureu tot ple de taques de sang.

Tots lluiten per una Pàtria,
tots lluiten per un ideal,
enmig sempre la meva senyera
que ens l'han prohibida, però m'és igual.

Trepitjar descalç la meva terra
és l'últim desig que tinc,
doncs la porto tan endins
que vol sortir-se'n del pit.

Són les sis del matí
d'un moment a altre apareixeran,
Mí-te'ls! Ja són aquí,
preparats per a un funeral.

La guàrdia se m'emporta,
ja ha arribat el moment,
al darrera d'una tàpida
com si fos un delinqüent.

A SUS PUESTOS

-Senyor, perdona aquests homes...

APUNTEN

-Que actuen enganyats.

FUEGO

-Per Catalunya! Visca la Llibertat!

“Grup musical Desperta ferro”, 1976.

LLEGIU UDOL

Aquella que tot el món vol!

El teu esforç pot ajudar a protegir el medi ambient

Selecció dels fons i utilitzant els contenidors apropiats

Aprofita els Punts Verds

PAPER

CONTENIDOR RECTANGULAR BLAU

Sí tot tipus de paper, preferentment d'oficina, revistes, diaris...

No papers bruts, amb restes de menjar, oli...

CARTÓ

CONTENIDOR RECTANGULAR BLAU

Sí cartons de tot tipus, doblegats o tallats perquè ocupin poc espai.

No tetrabricks, perquè tenen una làmina plastificada o d'alumini a dins.

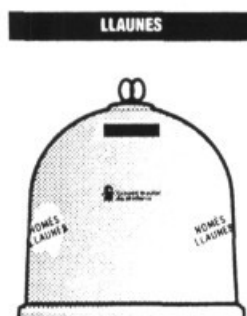

ROBA

CONTENIDOR IGLU VERMELL

Sí roba i sabates que es puguin tornar a utilitzar.

No roba bruta. Sabates molt gastades.

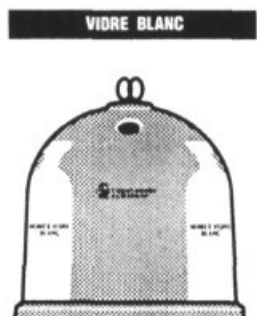

LLAUNES

CONTENIDOR IGLU PLATEJAT

Sí llaunes de begudes i de conserves

No altres objectes metàl·lics

VIDRE BLANC

CONTENIDOR IGLU BLANC

Sí botelles i pots de vidre transparent sense els taps

No taps ni bombetes

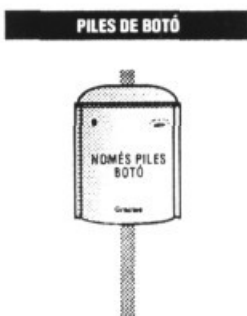

VIDRE DE COLOR

CONTENIDOR IGLU VERD

Sí botelles de vidre no transparent (verd, ambre...) sense els taps

No taps ni bombetes

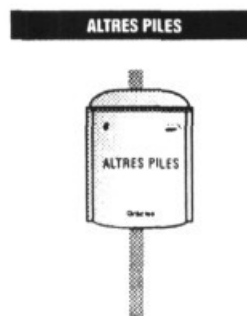

PILES DE BOTÓ

CONTENIDOR GROC

Sí tan sols piles de botó. Els comerços poden sol·licitar un contenidor propi que recollirà l'Ajuntament

No altres tipus de piles.

ALTRES PILES

CONTENIDOR GROC

Sí tots els altres tipus de piles que no siguin de botó

No piles de botó

OLI DOMÈSTIC

CONTENIDOR QUADRAT TARONJA

Sí oli comestible que ja no s'utilitza (d'oliva, soja, gira-sol...)

No oli de maquinària.

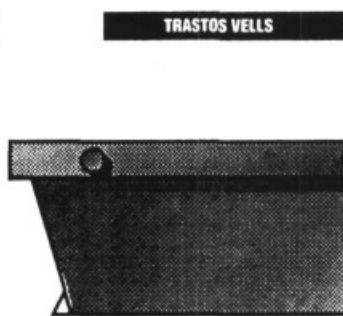

OLI MINERAL

CONTENIDOR QUADRAT GRIS

Sí oli de maquinària.

No oli d'alimentació.

TRASTOS VELLS

CONTENIDOR METÀL·LIC GROC

Sí objectes i trastos que ja no s'utilitzen. Si són molt voluminosos és preferible telefonar al servei gratuït de recollida

No restes de jardineria.

APROFITA ELS
PUNTS VERDS

CENTRES DE
RECOLLIDA
SELECTIVA DE
RESIDUS